UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Bartolvs In Avthentica, Et Institvtiones

Bartolus

Lugduni, 1567

Jure personarum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-96136

Visual Library

quã voluit imperator omnibus derogare:Dicit lex.ff.de.origi
ne iuris.l.ſecunda.circa principium,ibi exactis deinde legib⁹
ꝛc.ibi dt lex tribu.per quam omnes alie leges abolite ſunt.Sz
lz ita poſſet eſſe ꝙ imperator vellet ꝙ nulla lex eſſet.nõ eſt tamẽ
veriſimile qd imperator in illo verbo,velit oẽs leges deſtruere.
C.de inofficioſo teſtamẽto.l.ſi qñ.Quid igitur dicem⁹:Dicẽdũ
qd ius gentiũ etiam vnico precepto totaliter mutari non põt,vñ
lz ius gẽtium dicat neminem cũ aliena iactura locupletari:hec
preceptio in ſua totaliter tantũ nõ poſſit.põt lz in vno articulo,
5 ſcilicet in vſucap.mutari,poſſit.†Sed ius ciuile i vna.l.mutari
poſſit põt mutari,vnde i illa.l.poteſt a principio vſque ad finẽ
totaliter tolli.ff.de legat.ꝛ ſenatuſconſul.l.de quib⁹.Alij dicũt
qd hic loqtur de mutatione vnius iuris ſimilis p aliud ius ſimi
le vñ ius naturale p aliud ius naturale mutari non põt:ideo na
turalia iura dicunt immutabilia.Sz vnũ ius ciuile p aliud ius
4 ciuile bñ mutatur:vt ff.d lega.ꝛ ſenatuſc.l.nõ eſt nouũ. † Dicas
immutabilia ſunt iura naturalia.l.immutabilia vel difficulter
mutabilia vñ dr̃ i l.qd eũ municipes dolo facere poſſunt.ff.do
lo malo.l.ſz ex dolo.ſz an municipes.ꝛ ſic inuenit ꝙ municipes
dolo facere ñ pñt hoc verũ ſcz de facili:nã de facili pñt.Ita ſimi-
liter hec naturaliã iura nõ mutantur,id eſt,de facili nõ mutant,
ſed ciuilia iura ſepe mutabilia ſunt ꝛ h.d.litera.Et vero q̃ ipſa
ciuitas ꝯſtituit ſibi,cepe ſolẽt mutari.Per hoc ꝙ dt ſepe,cõpa
rat iura naturalia et iura ciuilia.ꝛ dt ciuilia ſepe mutari,inuit.
qd naturalia nõ ſepe mutantur.Hec ſolutio videtur cõtra textũ
vbi dicit ſem p firma atque immutabilia ſi raro mutant.Nec ob
ſtat qd dicit litera,qd iura naturalia firma ꝛ immutabilia ſunt:
qꝛ ꝛ actiones quedã dicunt ppetue ꝛ firme qꝛ longo tpe durãt,
vt infra de perpe.ꝛ tempo,act.circa princip.

ADDITIONES.

a ¶ Dicere in libello.Adde nunquid oportet conſuetudinẽ alle
gare in libello,Bartolus i repetitiõe libri ſcdi colũna vndecima
verſiculo decimo quinto quero.C.que ſit lõga cõſuetudo.Et qñ
ſit allegãda in libello vide p eundem in repetitione.l.de qbus
columna octaua.verſi.Ex his ſatis apparet.ff.de legibus.
b ¶ Probare p teſtes.Adde ꝛ vide Bartolũ in repetitione l.ſe-
cunda colũna vndecima,verſiculo decimo ſexto quero.ꝛ vigeſi
moſexto,vigeſimoſeptimo vigeſimooctauo ꝛ trigeſimo nono.
C.que ſit longa cõſuetudo,ꝛ i repetitiõe l.de qb⁹.in quarta que
ſtione princip.vide Bal.i repetitione dicte.l.de qb⁹ in vigeſi-
maquarta colũna verſi.poſtremo qualiter conſuetudo pbet cũ
ſex col.ſeq.vſqz ad fin.

De iure perſonarum. Rub.

1 ¶ Pluralis numerus reſoluitur in ſingularem.
2 Et ad veritatem diſiunctiue ſufficit qd altera pars ſit vera.
3 Seruitus eſt conſtitutio iuris gentium.
4 Et quomodo intelligatur iſtud,quod ſeruitus ſit de iure gẽtiũ.
5 Differentia non eſt in ſeruis,ſiue ab initio ſint ſerui,ſiue ex poſt
facto,ſecus in libertis.

Summa.Id eſt,breuis.ff.de cõdictiõe
indebiti.l.in ſumma:vt ff.de
eo qd certo loco l.qd ſi.Epheſi.i fi.vel ſumma,
id eſt.prima ĩ.de verborũ obligationib⁹ circa
principium dt litera,oẽs homines ſunt liberi,
aut ſerui,ait gl.duob⁹ hoĩb⁹ demõſtratis,q̃rũ
vnus liber ſit,alter ſeruus,nõ eſt verũ dicere,iſti homines ſunt
liberi,aut ſerui qꝛ vtraqz pars diſiunctiue falſa eſt:tñ dz altera
pars eſſe vera.ff.de rebus dubijs.l.ſi is q ducẽta.§.vtrũ.dt gl.
plurale i ſingulare reſoluitur,oẽs homines,id eſt,ois homo.ꝛ
hec eſt vera,omnis homo eſt liber,aut eſt ſeru⁹.Et ad hoc ſcz† ꝙ
1 pluralis reſoluat in ſingularẽ adduco gl.l.prime ff.de cõditio.
ꝛ demonſtrati.l.falſa.§.finali ſed ibi illa nihil facit ad hoc qd dt
ꝙ pluralis reſoluit in ſingularẽ,hoc nõ eſt inconueniẽs,ſz nõ dt
quod in ſingularem vnũ reſoluat hoc valet ad illam queſtionez,
maritus ꝛ vxor dicũt cuidã abbati,damus tibi oia bona noſtra
poſt mortẽ noſtram.morit vn⁹ coniugum,vult abbas habere bo
na,dt ſuperſtes:dñe vos debetis habere bona noſtra poſt mortẽ
noſtram nos non ſumus mortui,ſed vnus mortuus eſt vnde nõ
eſt mors noſtra,ſi vnus mortuus eſt:ergo ꝛc.† Et ideo p hoc,ſci
2 licet qd abbas debeat habere bona premortui:tñ antequã alter
moriat,nõ poteſt l.nullus.ff.de cõditio.ꝛ demonſtra.l.falſa.§.
fina.ſed eſt caſus expreſſus.ff.ad Trebellia.l.Lucius.Titi⁹.§.
Gaio.Itẽ arguit ꝯ reſponſionẽ ad veritatẽ diſiunctiue,oportet
quod altera pars ſit vera.ff.de rebus dubijs.l.ſi is q ducẽta.§.
vtrũ.Si igit.ois homo eſt liber vel ſeru⁹:ſz hec eſt vera ſcdz gl.
oportet ꝙ altera pars ſit vera,ſz hec eſt falſa,ois homo eſt liber
ergo eſt vera,omnis homo eſt ſeruus,quod falſum eſt.Ad euitã
dã iſtã opinionẽ quidã dicunt quod ita exponitur,omnis homo
eſt liber aut ſeru⁹,id eſt,nullus homo eſt ſub ſole quin ſit ſeruus
vt liber.Uel dic breuiter ꝙ iſta,omnis homo eſt liber vel ſeru⁹
vera eſt ꝫm quod eſt de diſiuncto predicato.Fallatia argumẽti
pcedit ac ſi eſſet diſiuncta,ꝛ eſt fallacia cõpoſitionis ꝛ diuiſiõis.
Poſtea q̃rit glo.ſup verbo ſerui,an ſerui adſcriptitij ſint liberi
vel ſerui,Et vr̃ qd ſint ſerui,qꝛ dicit lex differũt adſcriptitij a ce-
teris ſeruis.C.de agri.ꝛ cẽſi.l.ne diutius.Sed dicis nõ differũt
a ſeruis,verũ eſt quo ad illud de quo querit:ꝙ ſi natus ex ancil
la eſt ſeru⁹.ita nat⁹ ex adſcriptitia eſt adſcriptiti⁹ differũt tñ in
alijs.Uñ adſcriptitius nõ eſt ſeruus:qꝛ ſeru⁹ ſine voluntate do
mini clericari non poteſt,imo etiam nec voluntate dominĩ:ad-
ſcriptitius tamẽ poteſt inuito domino.C.de epiſ.ꝛ clericis.l.iu
bem⁹.ꝛ auth.adſcriptitios ꝛ in corpore de ſantiſ.epiſc.§.adſcri
titios.nona collatiõe.Et iſtud valet ad hoc ꝙ ſi inuenias aliquẽ
differre i aliqua proprietate a vero ſeruo,nõ dicã eũ ſeruũ,ſz li
berum:vt ſi inueniam eum poſſe facere teſtamentum,ꝛ habe-
rẽ dẽ gratis.Item quidam dicunt adſcriptitij q pñt recedere ꝛ
alium dñm facere:ſed bona amittũt.C.de iure fiſc.l.certa.ꝛ de
iſtis dicã qd inuito dño pñt clericari ſicut adſcriptitij.ar.illius
authentice ſcriptitios.Itẽ quidam ſunt qui ſi decedãt ſine hẽ-
dibus,domin⁹ occupat bona eorũ iure manus mortue.ſicut in
adſcriptitijs.Sed q̃ſtio eſt vtrũ adſcriptitius poſſit teſtari.Ce-
lebrior opinio eſt ꝙ ſic ſi habeat filios.De hoc habes.C.de qb⁹
cauſis agi.ſe.domi.accu.poſ.l.vlt.vñ ſi dicat alius eos ſeruos,
male nominat eos.Si aliquis ſeru⁹ ſit cleric⁹ volũtate dñi,ꝛ re
dit ad ſtatũ ſecularẽ,eſt ne ſeru⁹,hoc ar.C.de epiſ.ꝛ cle.auth.ſi
ſeru⁹.Ideo nõ dico.Queritq gl.vtrũ monach⁹ p mortuo repu-
tat,Dicit gl.qd ſic quo ad actus ciuiles:qꝛ nõ põt ꝯhere matri
moniũ nec poteſt facere teſtamentũ ſed ferre teſtimoniũ.Imo
dicẽdũ quod quoad omnes act⁹ ciuiles nõ dr̃ mortuus,vt cape
re ex teſtamento eſt actus ciuilis ꝛ capere põt.ff.de pe.l.ij.Itẽ
omne ius ſuccedẽdi ſibi retinet.vt C.de epiſ ꝛ cle.l.Deo nobis.
qꝛ capite nõ minuit ar.ĩ.de capi.di.§.quibus.ſz cõtrahere vel
ferre teſtimoniũ põt.Sequit in litera,Seruit⁹ eſt cõſtitutio iure
gentiũ,qꝛ de iure naturali omnes naſcuntur liberi.Sed hic fal
ſa eſt qꝛ ius naturale immutatũ eſt quo ad ſeruitutẽ p ius gẽtiũ,
qꝛ ꝫ veritatẽ naſcit hodie ſeru⁹,nec eſt ꝫm ius naturale primeuo.
Aliq ſunt liberi vt hic fit cõſtitutũ de iure naturali pmeuo,
qꝛ ius naturale primeuũ quod eſt cõmune omnib⁹ animalib⁹
nihil cõſtituit.Sed p tanto dr̃ libertas de iure naturali primeuo
qꝛ ꝯm illud ius libertas non erat alicui phibi a.ar.ex.q cau.
ma.nec non.in prin.dr ſeruit⁹ hoc eſt falſum ſimpliciter:qꝛ cõ-
ſtitutio eſt quaſi aliquid cõplexũ vnde nõ eſt formalis predica-
tio ſed materialis:vnde eſt effect⁹ cõſtitutionis ſiue illud de quo
multe cõſtitutiones ſunt ꝛ ſtatuta.Itẽ dicit ſeruitus eſt cõſtitu-
tio iure gentiũ,imo videt de iure ciuili:qꝛ de tractũ eſt ſeruituti
per ius ciuile vt dñi poteſtatẽ vite necis p in ſeruos ſuos nõ ha-
beant.vt.ff.d his q ſunt ſui vel alie.iur.l.j.circa finẽ.ꝛ ĩ.de his
q vel alie.iuris ſunt.§.hoc tpe,ergo eſt de iure ciuili.ff.de iuſt.
ꝛ iur.l.1⁹ ciuile ẽ ꝛc.Itẽ diffinitio dz eſſe cõuertibilis cũ ſuo diffi
nito,ſed ſic nõ eſt:qꝛ quedã eſt ſeruitus de iure ciuili.ĩ.eodem.ti
3 tul.§.ſecũdũ ibi nũc iure ciuili ad ꝛc. ¶ †Ad illud vltimũ dicũt
qdã ꝙ etiã ille mod⁹ ſeruitutis, ſcz cũ aliqs vendit ſe ad pretiũ
participandũ materialiter eſt de iure gentiũ,ſed formaliter de
iure ciuili.ꝛ ſunt hec verba Guarnerij qui dicit.volunt ꝙ via ve-
niẽdi in ſeruitutẽ.põt eſſe d iure ciuili.ſed ipſa ſeruit⁹ d iure gẽ-
tium.Sed dic quod neque quantũ ad materiã nec quantum ad
formã eſt iſte modus de iure gentiũ ſed de iure ciuili q ad vtrũ
que.Dicẽdũ igitur cum dicitur ꝙ ſeruitus eſt de iure gẽtium.
verum eſt:ſed nõ ois,vel dic quod ſeruitus nõ dicitur eſſe de iu-
re gentiũ,eo ꝙ ois ſeruitus ſit a iure gẽtiũ ſed qꝛ prima inuen-
tio ſiue prim⁹ mod⁹ ſeruitutis fuit de iure gẽtiũ.Per hoc ſolui
tur illud argumẽtũ.Itẽ ꝑ dicit,ad hoc quod aliquis vendẽdo ſe
efficiatur ſeru⁹, hec ſunt neceſſaria : primo quod ſi maior vigĩti
annis ꝛ dicitur eſſe,ratio:qꝛ libertatem ſuam infra id tẽpus non
põt amittere qꝛ nec alij dare poſſit.vnde minor vigĩti annis ſer
uum ſuum manumittere nõ põt.nec alij dare ad manumittẽdũ,
vt.ff.de mino.l.verũ.§.quod ſi minor.ſed cum hodie põt ſeruũ
manumittere cũ habet decẽ ꝛ octo annos.vt.ĩ.ꝛ ex quib⁹ cauſ.
ma.non poſſet.§.fin.nã ꝙ ſufficiat talis dic vt in preallegato.§.
notandũ.Itez,dicit gl.quod exigitur quod in veritate pretium
participet.Sed quomodo participet ſeru⁹ quũ nihil hz.ſed do
mino acquirit totũ : Sed dic ꝙ abuſiue dicitur participare quã
in veritate erunt dñi,ſed participare dicitur fictione quadã,ſi-
cut cõſiliũ dñi dicũt eſſe ſerui cõniuẽtib⁹ oculis.vt.ff.de manu
miſſi.in.l.iij.Uel dic ꝙ participat antequam ſit vere ſeru⁹.ꝙ
ẽ antequã illa quinque concurrant.Idẽ dicas ſi permittat ſe do
nari,ꝛ aliqd donatore recipiat.ff.de liberali cã.l.ſi vſufructu

circa

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

circa princ. Itē ſi velit eſſe liber: Videtur dicēdū quod non, niſi emptor ſpōte ſuſpiciat, ⁊ tūc ingenuꝰ nō erit, ſed libertꝰ. vt. ff. ſi liber ingen. eſſe di. l. ſcda circa principiū. Itē querit, quare vult iſtū qui ſic vendidit ſe ad pretiū participādū retrahere in libertatem ⁊ ſoluere pretiū, an poſſit: reſpōdet gl. quod non. ⁊ adducit. l. ff. d cap. di. tutelas. §. ſi libertate. illa nō dicit hoc ēt ad rōnes per quas videbatur quod poſſet retrahere, reſpōdet ꝙ āte amiſſā libertatē totaliter pōt, vt in. l. cōtrarꝫs. Sed amiſſa ſimpliciter qꝛ iā oīa illa quinque cōcurrāt non pōt vt in caſu noſtro, dicas quod imo ⁊ in ſeruitutē redactus poteſt per patrē retrahi, vnde alius hec pōt facere, vt patet in liberto facto ſeruo inēuenientibꝰ illis, que dicta ſunt, patronꝰ pōt eū retrahere in libertatem. ff. de lib. cau. l. quarta. Si vis tollerare gl. dices ꝙ libertus nō eſt adeo ſui iuris vt filiꝰ: ideo non pōt ſe facere ſeruū ſicut filius. vnde patronꝰ habet rationē ad reuocāda alienata a liberto, nō ſic pr̄ alienata a filio: vt. ff. ſi qs a parē. fue. manu. l. nō vſque. Ad rationem gloſ. dicendū quod filius delinquendo nō pōt face cōditionē patris deteriorē, ſed cōtrahendo ſic: quia non imputātur cōtrahenti: quia cuilibet contrahere licet, nulli enim eſt prohibitū cōtrahere, ſed prohibitū eſt deliquere. vnde dicit. l. iubemus. nullū delinq̄re. C. de pa. q fil. diſ. l. prima. Itē nota aliū modū ſeruitutis. C. quibus ad litis proclamatione nō

5 lꝫ. l. ſecūda. ¶ † Sequitur in litera, In ſeruorū quidem cōditione nulla ē differētia, in libertis multe. Sed cōtra videt. In libertis enim durior eſt cōditio vnius, quā alrius. vnde ingenui ad honores poſſūt aſpirare, liberti nō. C. ad. l. Iul. maieſ. Itē liberti multa obſeq̄ꝛ tenēt adhibr̄ patrono, nō ingenui: ſicut ⁊ in ſeruis cōditio vnius durior eſt, quā alterius. ff. de pe. aut dānum cuꝫ infamia: ⁊ ſic ſicut eſt differētia in ſeruis etiam quo ad actus ſcōꝫ gl. dicit, ita in liberis. ⁊ ſic vnus nō eſt ſeruus plus, quam alter: ita certe nec magis ingenuꝰ vnus, quā alter, niſi quo ad quoſdā actꝰ. Sed hic nō eſt differētia in ſeruis, ſiue ab initio ſint ſerui, ſiue ex poſt facto: ſed ī liberis bene ē differētia, vtrū ab initio ſint liberi, ſiue ex poſtfacto hic vult dicere iſta litera ꝙ qdā ingenui quidā libertini quo ad iſtū adeo dicuntur eſſe multe differentie liberoꝝ, nō ſeruoꝝ: ſed in veritate vniꝰ liberi deterior eſt cōditio quā alterius. Item not. argumētū quod duo dicuntur multa: qꝛ ꝺꝛ hic quod in liberis multe ſūt differētie ſcilicet, due aut ingenui aut liberti, etiā quod vnꝰ actꝰ inducit cōſuetudinē. hꝫ. ff. ad. Sille. l. fin hoc reſcriptum, ⁊c.

De ingenuis. Rub.

1 ¶ Filius ſequitur patrem quo ad honores ⁊ familiam, ſi fuerit partus a legitimo matrimonio.
2 Matris calamitas ſiue delictum nō debet nocere ei qui ī vtero eſt.
3 Partus ad hoc vt ſit liber quid requiratur vt ſufficiat.

Ingenuus. Hic dicitur qꝺ ingenuꝰ eſt qui ex duobus ingenuis naſcit. ſiue ex duobꝰ libertinis, ſiue ex vno libertino, altero ingenuo. Dicit etiā ꝙ ex duobꝰ ſeruis ſimiliter pōt naſci ingenuꝰ ſiue libertꝰ, ſi ne relinquat libertas ei cui in vtero eſt, vt C. de fideicomma. li. l. cum inter. Item dicit litera quod ſi quis naſcatur ex matre libera, patre ſeruo nihilominus, eſt ingenuꝰ, qꝛ partus ſequit ventrem. C. de rei vendicatione. l. partus. ⁊ hoc
1 intelligas quo ad ſtatum. † . ſed quo ad originē ⁊ honores filiꝰ ſequit patrē ſi fuerit partus de legitimo mr̄imonio vt ff. de ſtat. homi. l. legitime. ⁊ ff. ad municipale. l. prima ⁊ ꝑ hoc fuit determinata quedā queſtio Pariſiꝰ. Quidā magni quorū mater erat de Gallicana pater Picardꝰ. Pariſius querebat ſub qua nōe deberet eſſe, vel ſub natione Gallicorum vel Picardorum, ꝑ legem preallega. ff. ad municipale. l. prima qꝛ filij quo ad originē patrē ſequunt, non matrem. † Sequitur in litera, Si libera concepit, deinde ancilla facta pariat, partus q naſcitur liber eſt quia non debet calamitas mr̄is ſiue delictū ei nocere qui in vtero eſt. Et ſic habemus hic qꝺ caſus patris vel matris nō nocet filio concepto, vel edicto, vel cōcepto añ caſum, ſꝫ cōcepto edito poſt caſum nocet. Illam queſtionē diſputauerunt fratres Minores Aurelie, ⁊ frater doctor approbauit hoc, ꝙ ſi illo tpe fuiſſent aliq editi vel concepti, quod illis non nocuiſſet peccatū primorum parentum, ſed alijs poſtea conceptis ⁊ natis nocere dꝫ. ⁊ hoc ad illā queſtionem ne peccata primorū parentum noceāt nobis, ⁊ probo ꝙ ſi iltempore illius peccati nondū erat aliqs cōceptus vel natus, ſed peccatū nocet cōcepto ⁊ edito. Vñ ſi libertus cōmittit ingratitudinē ⁊ reuocatus eſt ī ſeruitutem, nōne ⁊ ipſe ſeruꝰ eſt in ſeruitutē, eius concepti, Certe dicendū qꝺ ſic

vt C. de lib. ⁊ eorū lib. l. ij. ⁊ C. de ſtat. ho. l. īperator. ſꝫ cōceptis
3 ⁊ editis vel conceptis tātū nō nocent, vt hic. † Itē dicit literā illo quod ſufficit matrē eſſe liberam tēpore partus, licet fuerit cōceptꝰ matre exiſtente in ſeruitutē: ſꝫ tamē tpe quo naſcitur, mater eſt libera, quod ſufficit ad hoc quod partus ſit liber: ſꝫ ꝺt lex quod ſi filia ſine conſenſu patris cōtrahat matrimonium, nō vꝫ matrimonium, ſed patre mortuo ex conſenſu tacito confirmat. Vñ ſi eo mortuo aliquis eſſet conceptꝰ ⁊ natus ex illo mr̄imonio, eſſet legitimus: ſed ſi viuo auo qui auus dr̄ reſpectu iſtius filij, pr̄ reſpectu filie, quo cōtradicēte vel ignorāte filia nupſerat, iſte partus conceptꝰ fuerit: ⁊ ſic tēpore conceptionis mr̄imoniū nō valebat dato quod patre ſiue auo mortuo natus fuerit, ⁊ ſic tpe quo matrimoniū confirmabatur non tamen legitimus. Querit igitur quare nō tpe partus inſpicitur vt dicatur ingenuus: ⁊ ſic videtur eſſe quod hic dicitur. ff. de ſtatu. hom. l. Paulus. Reſp. ad iſtud quare non fuit aliquid dictum, ideo dicitur in fine tit. ꝙ aliquis natus eſt ingenuꝰ ſi de facto manumiſſus fuerit, non efficiat vt ideo dicatur fuiſſe ſeruus ⁊ eſſe vere, alias nec libertꝰ: qꝛ de facto manumiſſio nō eſt niſi ſeruitutis, ⁊ iō manumiſſio nulla eſt niſi nulla ſeruitutis ſit, ⁊ iō mēumiſſio de facto nō nocet. Iſtō valet ad iſta. Inter me ⁊ te nullam habemus guerram, tñ inimꝰ treugas, videmur ne cōſentire vt poſt tempus treugarū guerrā habeamus, Videtur ꝙ non per iſtam literā quod manumiſſio nō eſt niſi ſit ſeruitus ſecūdum veritatem: vñ manumiſſio de facto nihil officit vt hic, ex quo nulla guerra erat inter me ⁊ te ſcōꝫ veritatem, ⁊ treuga nō ſit niſi vbi ſit guerra ſecūdū veritatē: verum eſt qꝺ talis initio treugarū nō nocet, nec per hoc videmur conſentire, vt poſt illud tempus guerram habeamus: nec iſta litera facit ad propoſitum, qꝛ habere guerram voluntariū eſt, vñ nihil oportet facere plus, niſi quod conſentiamus vt guerra ſit inter nos, ⁊ eſt guerra. Et tunc ſcōm veritatem cū aliqs vult aliquid ⁊ ea q̄ ſubſequētia ſunt ad id, ſicut cum vult aliqd p̄ſumit velle ea ex quibꝰ iſtud ſequitur ⁊ preſumitur feciſſe ſi volūtaria ſunt, vt ff. ſi certum peta. l. ſingularia. ⁊ ff. de ꝓcuratori. l. ad rē. ⁊ l. ad legatum. guerra cū ſequēs eſt ad treugas, qui igitur ingerunt treugas, poſt id tempus videntur in guerrā conſentire. Si volo eſſe ſeruus tuus, nō ſequitur quod ego ſim ſeruꝰ, imo multa ſunt neceſſaria, vt hic habuimus ſupra titulo proximo. vnde mea voluntas nō ſufficit. ff. de lib. cauſa. l. nec ſed volens. ⁊ iō lꝫ aliquis conſentiat vt manumittatur nō nocet ſibi iſta volūtas, quare vr̄ ſe velle fuiſſe ſeruū, ⁊ eſſe ex quo patit ſe manumitti, ⁊c.

De libertinis. Rub.

1 ¶ Manumiſſio eſt datio libertatis, ⁊ quomodo ītelligatur.
2 Nemo dat quod non habet.
3 Creditor qui vendit pignus ex pacto vel lege nō tranſfert dñiū, ſed debitor de cuius conſenſu venditur.
Contractus obligationis literarum dicitur de iure ciuili.
4 Hos eſt ſpecialis contractus, ⁊ hoc de iure ciuili.
5 Obligationes ex maleficio vel quaſi, an ſint de iure gentium.

Libertini. Dicunt gramatici quod libertus eſt qui ex iuſta cauſa manumiſſus eſt, ſed filius liberti libertinus dicitur: ſed hoc eſt falſum quod filius liberti poteſt eſſe ingenuus, ſi pater eſt liber, vel etiaꝫ ſeruus ſi mater eſt ancilla, quia partus ventrem ſequi-
1 tur, vt ſupra titulo proximo dictum fuit. † Sequitur in litera, Manumiſſio eſt datio libertatis, vnde qui manumittit ſeruum ſuum, dat ei libertatem. Contra arguit gl. aut dat libertatē reſpectu quā habet iure aliam, ſi ſuā, ergo remanet ſeruus, ſi alienā hoc non poteſt eſſe, quia nemo dat quod nō habet. ff. de acquirendo rerum dominio. l. traditione. Iſtud argumen. peſſime ſoluit multiplicando inconueniens: dicendo quod dat libertatem quā nō hꝫ, nec non eſt inconueniens, qꝛ hic alias accidit ſicut in creditore q vendidit pignus ex pacto vel ex lege tranſfert dñiū
2 qꝺ non hꝫ, vt infra quiſali. licet vel non. §. primo. † Itē ſi aliquis concedat vſumfructū in fundo ſuo, cōcedit ⁊ vſumfructū formalem, ⁊ formalē non habet, ſed cauſalem, vt ff. de vſufr. qꝺ verū. ⁊ ſic ſoluit gl. quod aliquis dare poteſt quod nō habet. Alij dicūt ꝙ dare libertatem hoc eſt bonū, ⁊ ideo licet det libertatem quā hꝫ, nō tamen ſeruus remanet, qꝛ bonum ſuꝑpſius diffuſiuū ⁊ diſtributiuū ꝑ partes recipit incremētū. Bar. dixit qꝺ manumiſſio nō eſt datio libertatis, ſꝫ ſolū detectio, vnde de iure naturali oēs ſunt liberi, ſed ī ſeruis illa libertas que eſt de iure naturali ꝑ ius gentiū eſt obſecuta, vñ manumiſſio detectio eſt libertatis nō datio, ſicut qui excutit granum a palea nō nouā facit ſpeciē, ſed eam que eſt detegit. argumento. ff. de acquirē. rerum dñio. l. adeo. §. cum quis. Sed dicendum eſt quod ſecūdum rei veri-